

GLASNIK

AUSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Lzhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
četrletna . . . K 1—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 45.

V Ljubljani, dne 10. novembra 1916.

Leto IX.

Naši ljudje.

Če nas ne varajo vsa znamenja, se bližamo kmalu koncu vojne. Naše načelno vprašanje, vprašanje zastopnikov organizacije, vprašanje organizacije same, naših ljudi je stopilo nekoliko v ozadje. Toda stopilo bo zopet z vso silo na dan. In čeravno so vse misli o naši organizaciji že stare, vendar je dobro, da jih še enkrat podčrtamo.

Naša ideja je katoliško-narodna in demokratična. Ljudje, ki hočejo biti v naši organizaciji, morajo biti res v jedru predvsem globokoverni in narodni. Ta globoka vera pa je sad prave krščanske vzgoje. Temelj pa, na katerem je zgrajena ta krščanska vzgoja, pa je poštenje, nesebičnost, medsebojno zaupanje. Ljudi, ki ne pojmujejo tako te naše katoliške ideje, ampak samo v navideznem pomenu, pomešanem z dobičkaželjnostjo, samoljubjem, nočemo na vodilnih mestih naše katoliško-narodne organizacije. Nismo tesnosrčni, zahtevamo pa jasnosti in poštenja. Tudi nočemo ljudi, ki bi se ob vsaki priliki bahali demagoško s svojim krščanskim nazorom, posebno pa tam kjer ni treba. Vera je nekaj velikega, svetega. Tudi nočemo ljudi, ki so zase dobri in verni, pa ne izvajajo svojega katoliškega programa na zunaj dosledno vsepovsod. Predvsem pa nočemo ljudi na vodilnih mestih, ki pravijo, da so naši, pa zbirajo ljudi okrog sebe, ki nimajo pojma o krščanski vzgoji, poštenju in nesebičnosti.

Predvsem pa povdarjamo še en moment. Bojimo se pred vsem grozne strasti — prevzetnosti. Človeku, ki je začel darovati enkrat temu molohu, ki se mu pravi prevzetnost, ošabnost, temu ni več rešitve. Tisti stari izrek očetu zla »non serviam« — ne bom služil, ki rodi vse drugo zlo, iz katerega izvirajo izreki kakor »jaz sem stranka, jaz sem program, jaz sem narod, jaz oče naroda«, ta mora biti črtan predvsem iz naših vodilnih vrst. »In omnibus caritas« — v vsem ljubezen. Načelo ošabnosti pa zanikuje to naše veliko geslo. Iz tega so se rodili oni obžalovanja vredni slučajji, ko nismo včasih v boju z nasprotniki poznali meje med osebami — in načeli. Nasprotna načela

bomo pobijali, nasprotnim strankinim organizacijam bo veljal naš boj dalje, osebe so pa osebe, za te velja načelo ljubezni. Boj proti načelom mora biti strogo ločen od boja proti osebam. To je jasna točka našega programa!

V narodnem oziru zahtevamo od naših ljudi že samoobsebi umljivo brezpogojno pravo ljubezen in zvestobo do naroda vselej in povsod. In to tudi v težkih časih. Zato se pa ne smemo bati žrtev, ne boja. Od tega našega načela ne smemo odnehati nikoli, četudi nam tujci obetajo navidezne zlate gradove, če ni pot do njih poštena.

Ne stranskih poti, v kolikor ne zahteva v posameznih slučajjih diplomacija, ampak jasne poštene poti. Kdor bo sovražnik našemu narodu, kdor ga bo napadal, grozil narodnemu obstoju, temu bomo napovedali brezobziren, odločen boj, tudi če pademo. Naši ljudje niso tisti ljudje, ki mislijo, da bodo s tem narodu koristili, če si pridobijo kaka osebna odlikovanja, osebne koristi. Ampak naši ljudje so ljudje, ki so se za narod, za ljudstvo bojevali in žrtvovali. Težek čas bo zahteval velikih moč, ako hočemo braniti svoj narodni obstoj. V tem oziru velja stavek: »in necessariis unitas« v potrebi edinost in potreba edinosti, dvanajsta ura je sedaj tukaj.

Naša narodna in katoliška ideja sta pa demokratični. Konservativizma ne trpimo v nobeni obliki. Posebno v obliki absolutizma ne. Načelo naj velja, par inter pares, enak med enakimi, osebnih kultov ne poznamo, kadila ne bomo zažigali nobenemu razven Bogu. Le požrtvovalne, nesebične, poštene, delavne naše ljudi bomo znali in vedeli ceniti.

To, da smo na jasnem!

Take naše ljudi hoče naše načelo, naš narod!

Zgodovinske ure.

V nedeljo se je v Lublinu in v Varšavi slovesno proglasila nova neodvisna kraljevina Poljska. Proglasila sta jo naš in nemški cesar, katerih voji so osvojili v sedanjih svetovni vojski Ru-

sko Poljsko. Naš cesar je obenem naročil novemu ministrskemu predsedniku dr. Körberju, naj mu stavi predloge, s katerimi bo dobila Galicija z ozirom na novo kraljevino Poljsko večjo samoupravo, kakor jo je že imela. Kako se bo ta reč izpeljala, se seveda še ne ve in se ne more vedeti: dobi li Galicija svoje ministrstvo po zgledu Ogrske ali se bo Galicija, ki je že dozdej imela mnogo predpravil, vladala po tistih načelih, s katerimi se upravlja Hrvatska. Vsekakor pa bodo Galičani velike in važne zadeve v svojem deželnem zboru sami reševali, vplivali ne bodo tako, kot dozdej, na notranje razmere v Avstriji. Privoščimo Poljakom, da so dobili kraljevino Poljsko, tudi Galiciji privoščimo njene predpravice, ker smo trdno prepričani, da se bodo tudi nam Slovincem zjamčile naše narodne pravice in da se bo tako nagradila zvestoba slovenskega naroda v sedanji strašni svetovni vojski, v kateri so se slovenski fantje in možje, ki branijo s svojo krvjo domovino, tako odlikovali, da so bili po vojni upravi že velikokrat javno pohvaljeni.

Dedščino rajnega Stürgkha je prevzel dr. Körber, novi ministrski predsednik. Pri sestavi nove vlade se je oziral, kakor poročajo listi, tudi na želje poljskih in čeških strank, ki so s svojimi zaupniki zastopani v novi vladi. Slovensko krščansko socialno delavstvo pa mora obžalovati, ker se pri sestavi nove vlade ni izpolnila popolnoma upravičena želja avstrijskih Slovencev in Hrvatov, da bi i oni bili zastopani v novi vladi. V sedanjih razmerah bi pač ne bilo morebiti umestno, da bi sedel v vladi kak aktivni politik, ampak le pravično bi bilo, če bi se bila pri sestavi nove vlade ta želja hrvatskega in slovenskega naroda izpolnila.

Po novih preosnovah v Galiciji bodo avstrijski Hrvatje in Slovenci zelo navezani na Čehe, Čehi bodo pa navezani na nas. Mi zelo obžalujemo, ker je Slovanska Unija razpadla. Nujno potrebno je, da se naši in češki poslanci tesno združijo. To zahtevajo tako naše in to zahtevajo tudi koristi Čehov.

Z lastnimi močmi.

Iz D. M. v Polju. Kako se nam delavcem glede na preskrbo z živili godi v občini D. M. Polje, je splošno znano. Zato smo se odločili, da se obrnemo na cisoko c. kr. deželno vlado. V ta namen se je v nedeljo dne 5. novembra t. l. ob 10. uri oglasila pri g. dež. predsedniku grofu Attems delavska deputacija, katero je vodil drž. in dežel. poslanec dr. Krek. Gospodu dež. predsedniku je predstavil odposlanstvo delavstva dr. Krek. Dež. predsednik je pozval vladnega referenta v aprovizačnih zadevah dr. Senekoviča, kateri je bil pri sprejemu. Delavstvo je g. deželnemu predsedniku pojasnilo svoj položaj glede na pomanjkanje moke v D. M. Poljski občini in po izjavah g. referenta Senekoviča ugotovilo, da se tu gode nerednosti. G. deželni predsednik je obljubil, da se bo zavzel za to, da bo občinska aprovizacija občine D. M. Polje redno poslovala. — Dalje se je delavstvo pritoževalo radi krompirja, katerega ne dobi. G. referent je izjavil, da mu županstvo še ni vposlalo izkazov o krompirju. Tu smo torej zopet videli veliko brezbriznost. Glede na to je tudi izjavil gospod dež. predsednik, da se bo stvar uredila. Glede na mast je gospod referent izjavil, da jo pride večja množina v deželjo in se bo tako odpomoglo pomanjkanju. Okrajnemu glavarstvu se bo naročilo, da strogo pazi na pravilno razdelitev živil.

Iz Tržiča se nam piše. Tudi pri nas je pričelo primanjkovati živeža. Nočemo se spuščati v podrobnosti, samo to omenjamo, da tržiško delavstvo ni bilo več zadovoljno. Odboj tržiške skupine J. S. Z. je vso reč pazljivo zasledoval, načelnik naše skupine v Trziču tovariš Vidic se je obrnil na načelstvo J. S. Z.

z željo, naj bi se zavzela deputacija tržiškega krščanskosocialnega delavstva pri deželni vladi za to, da bi se šlo na roko aprovizaciji v Trziču. Načelstvo J. S. Z. je celi zadevi posvetilo vso pozornost in se dogovorilo z našim deželnim poslancem g. primarijem dr. Gregoričem, da se g. deželnemu predsedniku grofu Attemsu predstavi deputacija krščansko socialne delavske organizacije v Trziču. V nedeljo dne 5. t. m. je vodil deputacijo h kranjskemu deželnemu predsedniku gospodu grofu Attems po prejšnjem posvetu z načelstvom J. S. Z. g. deželni poslanec primarij dr. Gregorič. Deputacijo je g. deželni predsednik ljubeznjivo sprejel v navzočnosti referenta g. Senekoviča. Naš poslanec, primarij dr. Gregorič, je razložil pri vladi vse naše težnje. Gospod deželni predsednik je obljubil, da se bo posebno oziral na želje delavstva v Trziču in se je še posebno živahno zanimal za delavske plače, ki so posebno še glede na delavke tako slabe, da slabše niti biti ne morejo. V neki zadevi se je gospod deželni predsednik takoj telefonično posvetoval z gospodom okraj. glavarjem v Kranju. Naš poslanec je predstavil na to našo deputacijo tudi namestniku deželnega predsednika g. dvornemu svetniku Lašanu, ki je bil zelo ljubeznjiv z deputacijo in obljubil svojo naklonjenost k. soc. delavstvu v Trziču. Popoldne je obiskala naša deputacija, v kateri so bili predsednik naše tržiške skupine tov. Vidic, blagajnik in zapisničarica, ustanovitelj slovenske krščansko socialne delavske organizacije poslanca dr. Kreka in se posvetovala z njim o raznih delavskih zadevah. Upamo, da bo deputacija dosegla uspeh.

Trzič. Poroča se nam: Sedanji časi so hudi: vse se je strašno podražilo, a delavske plače so ostale pri starih ce-

nah, kakor da se ni nič podražilo. Posebno so nizke plače delavk in kar se nam res čudno zdi, so strašno slabo plačane delavke v Kozinovi tvornici, četudi nam je znano, da dela ravno to podjetje velike dobičke. Mi bi res le želeli, naj bi se plače delavstvu izboljšale tako, da bo moglo delavstvo vsaj izhajati. Pri sedanjih plačah so delavci, posebno pa še delavke obsojene na počasno smrt potom hiranja, ki ga povzroča stradanje. Našo strokovno organizacijo prosimo, naj osredotoči vso svojo pozornost slabim plačam delavstva v Trziču.

Trzič. V neki pravovarstveni zadevi J. S. Z. sem se mudil te dni v Trziču. Govoril sem z dotičnim delavcem, katerega nezgodna zadeva je, kar mimogrede pripomnim, po posredovanju J. S. Z. ugodno po nezgodni zavarovalnici rešena. Pri tej priliki sem pa zapažil, da neke stvari tudi organizirani delavci in delavke v Trziču ne izrabljajo in ne vedo. Za to-le gre: Kadar si tako nesrečen, da zbolíš pa moraš iti v bolnišnico, ne veš, da plačuje tvoje bolniška blagajna za te bolniško podporo le 28 dni. Če si, recimo, več kakor 28 dni v špitalu, četudi vseh 20 tednov, v katerih imaš pravico do bolniške podpore, ti mora tvoja bolniška blagajna izplačati bolniško podporo za ves čas, kar si bil nad 4 tedne v bolnišnici. Ako moraš skrbeti za svoje: ženo, otroke, mater, očeta itd., pa imajo ti pravico do polovične bolniške podpore. Nič ne zabavljaj, ker, kakor sem slišal, na to reč bolniške blagajne ne opozarjajo. Svetujem le tebi, strokovno organizirani krščansko socialni delavec, krščansko socialna delavka v Trziču, da če bi ti ne hoteli izplačati, kar ti gre, stopi k predsedniku tvoje skupine, tovarišu Vidicu, ki mu, kar dobro vem, gori srce za svoje sodelavske brate in sestre tr-

Skopuh.

H. Conscience.

Začudena in presenečena je strme-la proti nebu; njene oči so se vedno bolj naslajale na božji naravi. Polagoma so se gubile solze bolesti; nedolžno, otročje veselje se je izpremenilo v smehljanje. Srce se ji je širilo, glavo je dvignila; oči ji žare navdušenja. Obe roki je dvignila; tiho in ginjeno izpregovori:

»Prostost! Prostost!«

In razprostrla je roki, kakor da hoče objeti ves svet.

Nekaj časa je tako stala, razburjena, dokler niso vsega videle in uživale. Polagoma se je zopet zavedla; glava se ji je počasi zopet sklanjala; bolest je zopet pregnal smeh z njenih lic: strmela je na tla in premišljevala svojo žalostno usodo.

Nekaj minut nato je zapustilo svoje mesto in je sanjavo šla po stezi naprej. Ko je zavilo okolu gozda, je presenečeno zakričalo... Bart je stal pred njo.

Ko sta se tako nepričakovano srečala, sta se oba v sreči smehljala; a takoj na to sta eden drugega prestrašena in v skrbeh gledala. Brez besede sta uklonila glavi in sta grenko plakala.

Fant je prvi izpregovoril:

»Cecilija, ubožica, kako si blede in upadla!«

»In ti, Bart; saj te več ne poznam!« gledala je na stran.

»Jaz?« odgovoril je fant obupno. »Kaj je na meni? A ti, Cecilija, ki si dobrotar sama; angelj nežnosti; zakaj si morala toliko pretrpeti? O, da si morala liki jagnje, umirati pod nogami tega zločinca! Do krvi si grizem roke. Bog me varuj, a še danes bom zdrobil to strupeno pošast! A Cecilija, kaj naj pomeni ta ovoj? Kam greš?«

»Iz hiše so me pognali,« je stokalo dekle bolestno; po licu so ji zopet lile solze.

»Spodili so te? Za vselej?«

»Za vselej!« potrdi dekle žalostno.

»In ti, Cecilija, plakaš?« zakliče fant. Mesece in mesece si presedela v temnem zaporu, zločinec te je pretepal, grdo delal s teboj in te trapil do smrti! In ko smo obupali in mislili, da bomo rešeni šele na pokopališču, ti je daroval Bog zopet prostost. Svobodna si, svobodna... In ti jokaš, žaluješ? Le pogledaj, kaj delam!«

Dvignil je roki kvišku in je navdušeno zaklical:

»Bog, ti si jo rešil! Hvala, hvala tvoji milosrčnosti!«

Glas mu je odpovedaval, a stal je pobožno in tiho, a goreče molil.

Dekle ga je začudeno in občudujoč gledalo. Kako lep je, ko tako stoji; na njegovem obrazu se je žarila njegova nežna duša kakor tudi iz njegovih svetlih, lepih oči. Videlo se mu je na obrazu, kako hvaležen je Bogu, da je Cecilija pozabila na svoje stanje in je postala vesela.

Ko je mladenič odmolil, je pogledal Cecilijo, videl je, da se ji lice jasni: ni se smehljala; a videlo se ji je, da je srečna in zadovoljna.

Bart prime dekle za roko in ji reče:

»Pridi, pridi; kako bo moja mati zopet vesela in srečna! Pridi, v naši hiši je tako dobro. Tvoj stol stoji še vedno na istem mestu, nihče ga še ni zasedel. Vse se pri nas žalosti radi tebe, pridi... hiti!«

»Kaj pomeni to, Cecilija?« je vprašal Bart, »ne greš li k nam?«

»V mesto bom šla,« mu je odgovorila, »tam živi moja sorodnica, šivilja je; morebiti dobim pri njej delo, da si bom služila kruha.«

»Kruha? Dela? Kaj se to pravi?«

pine, in mu povej, da nisi dobil, kar ti gre. S prijateljem Vidicom sva se dogovorila, da bo o vsakem takem slučaju poročal centrali tvoje strokovne organizacije, ta bo pa že poskrbela, da boš dobil, kar ti gre. V Ljubljani do želne vlade nimamo daleč, ona je vrhovna nadzorovalna oblast vseh bolniških blagajn na Kranjskem in bo že poskrbela, da bodo dobili delavci in delavke, kar morajo dobiti, ker je tako zapisano v postavi o delavskem bolniškem zavarovanju. M—c.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Resna beseda o pravem času.

Delavstvu ni bilo nikdar posejano z rožicami, ne v prejšnjih desetletjih, ne pred izbruhom vojske in še manj mu je zdaj. V prejšnjih desetletjih pa sploh delavstvo še ni bilo organizirano, so bile plače večinoma tako nizke, da so se delavci komaj preživljali. Delavske razmere, delovna doba, varstvo življenja in zdravja, niso sploh bile urejene in so bile popolnoma prepuščene delodajalcu. Veliko se je od takrat izboljšalo. Delovna doba se je skrajšala; nekaj ur več ima delavec, da se odpočije, razvedruje, skrbi za samoizobrazbo: izkratka, da čuti, da je tudi človek. Naprave v varstvo življenja in zdravja delavca so se zelo izboljšale. Organizaciji grejo vsi ti uspehi. Saj resno ne bo nihče trdil, da je prišlo vse kar samo po sebi in da so vse to prostovoljno dovolili delavskega stanu. Vsak uspeh je moralo organizirano delavstvo priboriti večkrat šele po dolgem boju. Danes uvidi delav-

zakliča Bart. »Zdaj, zdaj, ko te smem zopet videti in ti pogledati v tvoje oči in čuti tvoje govorenje, zdaj se bo pomnožil moj pogum in podvojil... Naj si tudi izrabim svoje prste med delom, v naši hiši bomo živeli vedno v izobilju. Pridi, o pridi!«

»Za Boga, Bart, ne zahtevaj tega, to ne sme biti,« je zdihovalo dekle.

Fant jo je žalostno pogledal.

»Res, ljubi moj Bart,« je še enkrat ponovila, »to ne gre.«

Fant je postal zopet žalosten; zopet mu je upadla glava na prsi; žalostno je rekel:

»Bolni moj duh se je v veselju zblodil. Da, pozabil sem na to, Cecilija... Res, samo reven kmečki fant sem, ti boš pa še enkrat bogato dekle! Moja usoda: umrl bom!«

Tako žalostno je to govoril, da so besede vrezale Cecilijino srce in premagale njeno deviško sramežljivost. Stisnila je fantu roko in mu rekla:

»Oh, Bart, prijatelj moje duše, motiš se. Stric me je razdedil; spisal je oporo, s katero voli celo svoje premoženje Tisu; nikdar ne bom premožna.

stvo, da so sedanje razmere nekaj takega, kar je samoobsebi umljivo, nihče ne misli na to, da je stalo veliko dela in truda, predno se je vse to doseglo, kar imamo. Posebno tisti, ki niso organizirani, ki se ne zanimajo za strem-ljenja svojih tovaršev, ti vsako izboljšanje radi sprejmejo, na to pa niti ne mislijo, da bi tudi sodelovali. Veselimo se nad tem, kar smo dosegli, a koliko bi se bilo lahko še doseglo, če bi bile organizacije mogočnejše, če bi štele več delavcev in delavk v svojih vrstah. To je ravno rak rana, ker velika množina delavstva premalo misli. Organizirati se nočejo. Vesele se sicer vsakega uspeha, ki ga doseže organizacija, a sodelovati nočejo. Ne mislijo na to, da oškodujejo sami sebe, ker se obotavljajo in da njih nedelavnost zakrivi, ker se več ne doseže.

To se posebno v sedanjih časih maščuje. Vsi delavci to vejo, ker čutijo na lastnem telesu posledice hudih časov delavstva. Saj so se živila tako podražila, da je groza. Pred vojsko delavci niso zaslužili preveč, marveč ravno toliko, da so se mogli za silo držati nad vodo. Zdaj se je pa vse tako grozno podražilo. Pravijo, delavstvo varčuj, prilagodi se razmeram. A varčevati je moral delavec vedno, če se je hotel pošteno preživeti; tudi pritrjavati si je vedno moral. Varčevanje in pritrgovanje imati pa končno tudi svoji meji, ker pri delavstvu med pritrgovanjem in stradanjem ni velikega razločka. S stradanjem izgubi človek moči, delavec delavno silo; s tem se mu zniža tudi plača.

Vsi proizvajalni stanovi povišujejo zdaj svoje cene. Na las natančno dokazujejo, da se morajo cene dvigniti, ker se je vse podražilo. Če drugi zvišavajo ceno svojemu mrtvemu blagu, zakaj naj bi jo tudi delavstvo ne zahtevalo svojemu blagu, delu? Jeli mrtvo trgovčevu blago več vredno kakor živo delavčevu blago, njegova delovna sila? Zakaj naj bi tudi delavci ne zahtevali višje cene svojemu blagu, za svojo delavsko moč? O, pač to hočejo, a moči jim manjka. Niso strnjeni v celoto, vsak živi, dela in skrbi le za se. Ne misli, da je posameznik le velika ničla, a združen pomeni veliko. Vsi drugi stanovi so boljše organizirani, kakor delavci. In ravno delavstvo tako zelo potrebuje združitve. Ali ne uvidite tega? Tisti, ki se organizaciji odtujujejo, ne vedo, kako greše, ker se odtujujejo strokovni organizaciji. Na plače in delavske razmere ne vplivajo, ker ničesar ne zahtevajo. Nezadovoljni so s plačami, kregajo se, kar morejo; a sredstva, ki pomaga: organizacije se ne oprimejo in ji ne pristopijo, kakor da bi kaj žrtvovali, ker ne pomislijo, kako bi jim koristila. Radi prispevka nekaterih vinarjev se rajši odpovejo vplivu na določitev plačilnih in delavskih razmer. Velika množica neorganiziranih delavcev bi pač rada imela višje plače in boljše plače, a mislijo, da bodo to dosegli z zadirčnostjo in s psovanjem. Ali je to dostojno delavca? Gotovo ne. Tudi sicer se v javnem življenju ne spoštuje tisti, ki psuje in toži, marveč tisti, ki

dela, da doseže, kar hoče. Delavec naj zato ne toži in ne psuje, marveč dela naj.

S. K. S. Z.

IZ SEJE OSREDNJE S. K. S. Z.

Vestnik S. K. S. Z. (šesta in zadnja številka prvega letnika) bo v kratkem izšel. Obsegal bo štiri časa primerna predavanja, ki jih bodo voditelji k. s. izobraževalnih društev gotovo toplo pozdravili. Predavanja bodo popolnoma izdelana; predavatelji jih bodo lahko tudi uporabili za več predavanj, ker bodo navedeni tozadevni viri. Drobniž bo posebno zanimiv, a S. K. S. Z. želi, naj pri Vestniku sodelujejo tudi vodstva naših k. s. izobraževalnih društev s kratkimi sestavki, kako da delujejo in s kratkimi praktičnimi nasveti v oblikiotic. Poročila naj se pošljejo na naslov: »Slovenska krščanska socialna zveza«, Ljubljana, Ljudski dom. Čim preje, tem bolje, a da bo izšlo že v tej številki, se želi, naj se pošlje tako, da bo imelo tajništvo S. K. S. Z. poročila vsaj 20. listopada. Zelo bi želeli, če objavijo poročila o svojem in o delovanju svojih k. s. izobraževalnih društvih tudi naše pokrajinske S. K. S. Z.

Naše knjižnice.

Med drugim našim delom bomo morali v naših k. s. izobraževalnih društvih posvetiti večjo skrb, kakor dozda, našim knjižnicam. Nekaj praktičnih nasvetov bo objavil že bodoči Vestnik, a centrala zelo želi praktičnih nasvetov sodelavcev na kulturnem polju naše k. s. izobraževalne organizacije. Knjižničarji naših k. s. izobraževalnih društev naj centrali poročajo, kako knjižnice poslujejo; naj tudi centrali svetujejo, kaj naj bi se glede na naše knjižnice izboljšalo in preosnovalo seveda v okviru, ki je primeren delokrogu naše kulturne organizacije. Tudi poročil knjižničarjev si kmalu želimo, da jih bomo mogli še v bodoči številki Vestnika porabiti.

Skioplična predavanja

naj bi k. s. izobraževalna društva prirejela, kolikor je to le mogoče. Več k. s. izobraževalnih društev ima skioptike. Naj se pridno izrabljajo. Centrala si bo nabavila primerne diapozitive; precej jih pa že ima. Rada jih bo centrala k. s. društvom posodila; samo vsaj en mesec prej naj se to naznani; ker zadnji trenutek centrala pač ne more ustreči željam svojih organizacij.

Tajništvo S. K. S. Z. v Ljubljani.

Delavsko gibanje od leta 1879.

O razvoju delavskih organizacij je pisal svoj čas dr. Krek v »Socializmu«; zdi se nam umestno, da ponatisnemo:

Delavsko gibanje je jelo svobodneje dihati šele potem, ko je leta 1879. padla liberalna večina pri državnozbornih volitvah in je prišla na krmilo večina, ki si je postavila krščanska načela pravičnosti in ravnopravnosti za

temelj. Pritiskala je na vlado, da so se jeli pripravljati zakoni za delavsko varstvo in zavarovanje. Od dne 30. maledga travna do 8. velikega travna leta 1883. je bila v državni zbornici enketa, h kateri so bili povabljeni zastopniki delavcev in delodajalcev, da so izrazili svoje mnenje o namerjenih zakonih v korist delavskemu stanu. Socialno-demokratski delavci so pri tej enketi pokazali, da ni prave edinosti med njimi. Manjkalo je krepke delavske organizacije. Vendar tudi to, kar se je sklenilo za varstvo delavk, otrok in delavcev sploh ni za njihovo zavarovanje za (za slučaj nezgode in bolezni) je bilo hvalevredno. Žal, da je nespametno postopanje prejšnje liberalne vlade med delavci vzgajilo tako upornega duha, da niso ne samo nič podpirali sebi prijaznih poslancev, marveč, da so s svojim vedenjem v marsičem naravnost zavirali socialno preosnovo.

Ravno ob tistem času, ko se je namreč pričela za socialno politiko v naši državi nova doba, je jel kazati roge — anarhizem, o katerem smo že pisali. V anarhiškem gibanju, ki je bilo razširjeno po celi Evropi, so igrali nekateri avstrijski delavci čudno žalostno ulogo. Med tem, ko so n. pr. Mostovi privrženci odobraval samo političke umore, so zastopali avstrijski anarhisti načelo, da ima vsak anarhist dolžnost porabiti vsako priliko, da si pridobi denarja, četudi z umorom.

Ognjišče, kjer so kuhali načrte, je bil londonski klub »Autonomie«. V London so namreč pribežali avstrijski anarhisti, ko so jih doma jeli zasledovati. Vodil jih je sobni slikar Jos. Peukert. Stellmacher in Kammerer sta bila v zvezi s tem klubom. Peukerta sta podpirala mehanik Rinke in mizar Prinz. Glavni pristaši te struje so bili Reeder, Novotny in Szimath.

Anarhiško gibanje je iznova oslabilo delavsko organizacijo. Pregarjanje anarhistov je vzelo delavcem sploh mnogo poguma, strankarstvo med socialnimi demokrati je bujno poganjalo. Drugih organizacij pa ni bilo. Ko je pa koncem osemdesetletja prošlega veka jela stopati na dan krščansko-socialna misel vedno z večjo silo, so se razgibali tudi socialni demokratje in so preosnovali delavsko stranko.

(Dalje.)

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta. **Priznano nizke cene!**

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovjših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platnjeni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. **Vedno sveže blago!**

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prtiličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po **4³/₄ 0/0**

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženi 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

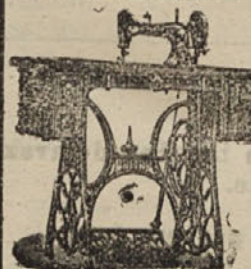
Načelstvo.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LUBLJANA
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom. Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robocev, ovratnikov, zavratnio, volne, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Priporočamo cenjenemu občinstvu edino domačo tvrdko

Ignac Vok

špecialna trgovina šivalnih strojev in koles Ljubljana, Sodna ul. 6,

katera ima po ugodnih cenah in obrokih od strokovnikov priznano najboljše šivalne stroje v Evropi in to so PFAFF v veliki izbiri in zalogi. 10letna pismena garancija; Pouk o vezenju vsak čas brezplačno. Pridni posredovalec se iščejo